

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՄՆԵՐ

9.1.Տվյալների տարածման ընդհանուր համակարգ

- ԱՄՀ վիճակագրական վարչությունը տարբեր երկրների վիճակագրական տեղեկատվության որակի, թափանցիկության, տվյալների համադրելիության ապահովման, միջազգային հանրությանը դրանց օգտագործման ավելի լայն հնարավորությունների ընձեռման, կիրառվող մեթոդաբանության և դրա հետագա զարգացման ծրագրերին տեղեկացնելու նպատակով 1997թ. դեկտեմբերի 19-ին հիմնել է Տվյալների տարածման ընդհանուր համակարգը, որին Հայաստանի Հանրապետությունն անդամագրվել է 2001 թվականի մարտի 29-ին:

9.2.Տվյալների տարածման հատուկ ստանդարտ

- 2003թ. նոյեմբերի 7-ից Հայաստանի Հանրապետությունն անդամագրվել է Տվյալների տարածման հատուկ ստանդարտին (SS<U>)՝ դրանով իսկ դառնալով վիճակագրության բնագավառում կիրառվող միջազգային ամենախիստ ստանդարտին անդամագրվող 54-րդ երկիրը: Համաձայն SS<U>-ի պահանջների, համակարգին անդամակցող բոլոր երկրների վիճակագրական տեղեկատվությունը նկարագրող մեթոդաբանական տվյալները (մեթատվյալները)՝ նախապես մշակված ձևաչափերի միջոցով, տեղադրվում են Արժույթի միջազգային հիմնադրամի կայքի՝ հատուկ այդ նպատակով բացված էջում: Նշված կայքը նպատակ ունի հանրությանն առավել լայն հնարավորություններ ընձեռել՝ ծանոթանալու ցանկացած երկրի վիճակագրական տեղեկատվության համակարգի բաղկացուցիչ մասը կազմող, պարբերաբար արդիականացվող հիմնական մակրոցուցանիշներին, ինչպես նաև դրանց մշակման մեթոդաբանական մոտեցումներին: SS<U>-ն բովանդակում է այն մշտական պահպանման խիստ պահանջները, ինչի վերաբերյալ տեղեկությունը հրապարակայնորեն առկա է ԱՄՀ ստանդարտների տարածման տեղեկագրում: Տեղեկագիրը ներառում է անգլերեն համապարփակ փաստաթղթեր SS<U> տվյալների կատեգորիաների մասով ՀՀ վիճակագրական փորձառության վերաբերյալ, որը վկայակոչում է պաշտոնական կայքում այդ նպատակով վարվող Ազգային ամփոփ տվյալների էջում ներառված երկրի արդիական տվյալները: Նույն կայքում տեղադրվում են նաև մեթատվյալների հայերեն և ռուսերեն տարբերակները:

9.3.ԴԱՍԱԿԱՐԳԻՉՆԵՐ

- Ֆինանսական ակտիվների Հայաստանի Հանրապետության դասակարգիչ,
- Վիճակագրության համար տարածքային միավորների Հայաստանի դասակարգիչ,
- Վարչատարածքային բաժանման միավորների դասակարգիչ,
- Տնտեսական գործունեության տեսակների դասակարգիչ (հին տարբերակ, գործել է մինչև 31.12.2019թ.)
- Տնտեսական գործունեության տեսակների դասակարգիչ (վերանայված տարբերակ, ուժի մեջ է 01.01.2020թ.-ից),
- Արտադրանքի դասակարգում ըստ գործունեության տեսակների դասակարգիչ,
- Զբաղմունքների դասակարգիչ,
- Անհատական սպառում՝ ըստ նպատակների դասակարգիչ,
- Տնտեսության ինստիտուցիոնալ հատվածների դասակարգիչ,
- Հիմնական ֆոնդերի վիճակագրական դասակարգիչ,
- Արտաքին տնտեսական գործունեության ապրանքային անվանացանկ (ռուս. 2002թ) (ռուս. 2007թ) (ռուս. 2012թ) (հայերեն. 2015թ) (ռուս. 2017թ)
- Արդյունաբերական արտադրանքի դասակարգում ըստ գործունեության տեսակների (9-նիշ մակարդակ)

9.4.Մեթոդաբանություն

- Սպառողական գների ինդեքսի հաշվարկման համար սպառողական ապրանքների գների և ծառայությունների սակագների դիտարկման կարգ,
- Մեթոդաբանական ցուցումներ սպառողական ապրանքների գների և ծառայությունների սակագների դիտարկման և սպառողական գների ինդեքսի հաշվարկման,
- Մեթոդաբանական ցուցումներ արդյունաբերողների արտադրանքի գների ինդեքսի հաշվարկման,
- Մեթոդաբանական ցուցումներ արտաքին առևտրի գների ինդեքսի հաշվարկման,
- Ներքին ջրերի ՏՀԶԿ/Եվրոստատ միասնական հարցաթերթի համար տվյալների հավաքագրման ձեռնարկ (անգլերեն),
- Զրեթի հոսքի ֆիզիկական հաշիվների ձեռնարկ (2014 թ.-ի տարբերակ) (անգլերեն),
- Աշխատանքի, զբաղվածության և աշխատուժի թերօգտագործման վիճակագրության մասին Աշխատանքի վիճակագիրների 19-րդ միջազգային համաժողովի բանաձև, 2013թ. Ժնև (անգլերեն) (ռուսերեն),

- Աշխատանքի վիճակագիրների 19-րդ միջազգային համաժողովի բանաձևի ներդրումը և համապատասխանեցումը Հայաստանի Հանրապետությունում (նոր մեթոդաբանության վերաբերյալ պարզաբանումներ՝ շնորհանդեսի ձևաչափով),
- Ուղեցույց հարկային հաշվետվական ձևերում հարկ վճարողների տնտեսական գործունեության տեսակների նշման

9.5. Միջազգային մեթոդաբանական ուղեցույցներ և ձեռնարկներ

Ազգային հաշիվների համակարգ

- Ազգային հաշիվների համակարգ, 1993 ([անգլերեն](#)),
- Ազգային հաշիվների համակարգ, 2008 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Ազգային հաշիվներում գների և ծավալների չափման ձեռնարկ, 2001 ([անգլերեն](#))
- Եռամսյակային ազգային հաշիվներ, 2001 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Եվրոպական հաշիվների համակարգ, 1995 ([անգլերեն](#))
- Մշտական գներով համախառն ներքին արդյունքի գնահատման մեթոդաբանության կատարելագործման ուղեցույց, 2000 ([ռուսերեն](#))
- Մշտական գներով համախառն ներքին արդյունքի գնահատման մեթոդաբանության կատարելագործման ուղեցույց, 2005 ([ռուսերեն](#))
- Չդիտարկվող տնտեսության չափման ուղեցույց, 2002 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))

Արդյունաբերություն (ներառյալ՝ էներգետիկա)

- Արդյունաբերության վիճակագրության միջազգային ուղեցույց, 2008 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Էներգետիկայի վիճակագրության վերաբերյալ ուղեցույց ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Էներգետիկ վիճակագրության վերաբերյալ ձեռնարկ ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))

Գյուղատնտեսություն

- Գյուղատնտեսական ինտեգրված հետազոտության ձեռնարկ ([անգլերեն](#))

Արտաքին տնտեսական գործունեություն

- Ապրանքների միջազգային առևտրի վիճակագրություն. հիմնադրույթներ և սահմանումներ, 2010 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Զբոսաշրջության սատելիտային հաշիվ, 2008 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Զբոսաշրջության վիճակագրության միջազգային ուղեցույց, 2008 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Ծառայությունների միջազգային առևտրի վիճակագրության ձեռնարկ, 2004 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Վճարային հաշվեկշռի ձեռնարկ, 5-րդ խմբ. ([անգլերեն](#))
- Վճարային հաշվեկշռի և միջազգային ներդրումային դիրքի ձեռնարկ, 6-րդ խմբ. ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ՏՀՀԿ ստանդարտ սահմանում, 4-րդ խմբ., 2008 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Արտաքին պարտքի վիճակագրություն, Ուղեցույց կազմողների և օգտագործողների համար, 2014 ([անգլերեն](#))

Ժողովրդագրություն

- Միջազգային միգրացիայի վիճակագրության ուղեցույց, 1998 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- «2010թ. մարդահամարների և կացարանների հաշվառման Եվրոպայի վիճակագիրների կոնֆերանսի հանձնարարականներ», 2006 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))

Ֆինանսներ

- Կառավարության ֆինանսների վիճակագրության ձեռնարկ, 2001 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Կառավարության ֆինանսների վիճակագրության ձեռնարկ, 2014 ([անգլերեն](#))

Քիզնես-ռեգիստրի

- Կարճաժամկետ քիզնես վիճակագրության մեթոդաբանություն, 2006 ([անգլերեն](#))
- Հետազոտության ընտրանքի ուղեցույց ([անգլերեն](#))
- Վիճակագրական քիզնես ռեգիստրների ուղեցույց, 2015 ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))

Գներ և սակագներ

- Սպառողական գների ինդեքսների հաշվարկման կիրառական ուղեցույց, 2009 ([անգլերեն](#))
- «Սպառողական գների ինդեքսի ձեռնարկ. տեսություն և կիրառում, 2004» (ԱՄԿ/ԱՄՀ/ՏՀՀԿ/ՄԱԿ ԵՏԽ/Եվրոստատ/ՀԲ) ձեռնարկ ([անգլերեն](#), [ռուսերեն](#))
- Արդյունաբերողների գների ինդեքսի ձեռնարկ, ([անգլերեն](#))
- Արտահանման և ներմուծման գների ինդեքսի ձեռնարկ, 2009 ([անգլերեն](#))

Սոցիալական վիճակագրություն

- Մեթոդաբանական նշումներ ինովացիայի վիճակագրության վերաբերյալ

Առևտուր և այլ ծառայություններ

- Տեղեկատվական տնտեսության վերաբերյալ վիճակագրության արտադրման ուղեցույց, Միավորված Ազգերի առևտրի և զարգացման գծով կոնֆերանս, Միավորված Ազգերի հրապարակում, 2007 ([անգլերեն](#))

9.6. Հայաստանի ազգային հաշիվների ցուցանիշների վերանայման քաղաքականությունը և վերանայման ժամանակացույցը

- Հայաստանի ազգային հաշիվների ցուցանիշների վերանայման քաղաքականությունը և վերանայման ժամանակացույցը

9.7. Փաստաթղթավորում և որակ

- Արմատատի որակի քաղաքականություն (հաստատված է Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրության պետական խորհրդի 2016թ. հունիսի 20-ի թիվ 17- Ա որոշմամբ),
- Եվրոպական վիճակագրական համակարգի որակի ապահովման շրջանակ, տարբերակ 1.2 (հաստատված է ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի 2016թ. նոյեմբերի 21-ի թիվ 31-ա որոշմամբ),
- Ընդհանուր վիճակագրական բիզնես-գործընթացի մոդել (GSBPM, տարբերակ 5.0) (հաստատված է ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի 2016թ. հոկտեմբերի 21-ի թիվ 30-ա որոշմամբ)

9.8. Ազգային ամփոփ տվյալներ ([անգլերեն](#))

տես՝ 9.2. կետի մեկնաբանությունը (<https://armstat.am/nsdp/> հղում)

9.9. Տարածքային վիճակագրություն

Մարզային կտրվածքով վիճակագրական տեղեկատվության քարտեզային ներկայացում (տես՝ <https://www.armstat.am/am/?nid=111> հղումը)

9.10. Հայաստանի ՀԶՆ ցուցանիշներ

- Հայաստանի ՀԶՆ ցուցանիշներ
- Արմենիաինֆո տվյալների բազան Հայաստանի ՀԶՆ ցուցանիշներով՝ <http://www.armdevinfo.am/> կայքում
- ՁԵՌՆԱՐԿ «Արմենիաինֆո - տվյալների բազա սպառողների համար, 2011»,
- Ժողովածու,
- Էլեկտրոնային ուսուցում

9.11. Հայաստանի տվյալները Կայուն զարգացման նպատակների ցուցանիշների համար

Ուսումնասիրելով ԱՄՆ ԿԶՆ-ի ցուցանիշների համար Ազգային հաշվետվողական հարթակ մշակելու փորձը և ուսուցողական նյութերը, Արմատատը մշակել է նմանատիպ հարթակ Հայաստանի համար, որը հանդիսանում է ինտեգրված կայք: Հարթակը գլոբալ ԿԶՆ ցուցանիշների համար ազգային վիճակագրության, մեթատվյալների և հարակից տեղեկատվության գործիք է:

9.12. Հիմնական փաստաթղթեր

- ՄԱԿ-ի պաշտոնական վիճակագրության հիմնարար սկզբունքները (ընդունված 2014 թ. հունվարի 29-ին)
- ՄԱԿ-ի պաշտոնական վիճակագրության հիմնարար սկզբունքները (վերանայված ներածական, 2013թ.)
- ՄԱԿ-ի պաշտոնական վիճակագրության հիմնարար սկզբունքները (1994-2013թթ.)
- Եվրոպական վիճակագրության փորձառության օրենսգիրքը (ընդունված 2017թ. նոյեմբերի 16-ին)
- Եվրոպական վիճակագրության փորձառության օրենսգիրքը (ընդունված 2011թ. սեպտեմբերի 28-ին)
- Եվրոպական վիճակագրության փորձառության օրենսգիրքը (ընդունված 2005թ. փետրվարի 24-ին)
- Վիճակագրական օրենսդրության մոդեռնիզացման ձեռնարկ ([անգլերեն](#))

- Պաշտոնական վիճակագրության մոդելային օրենք Արևելյան Եվրոպայի, Կովկասի և Կենտրոնական Ասիայի համար (անգլերեն)
- Եվրոպական վիճակագրական համակարգի որակի հոչակագիրը
- Միջազգային վիճակագրական գործունեության կառավարման սկզբունքները (անգլերեն)
- Միջազգային վիճակագրական ինստիտուտի պրոֆեսիոնալ էթիկայի հոչակագիրը

9.13. Միջազգային համաձայնագրեր

- Ղրղզստանի Հանրապետություն (ստորագրված՝ 21.04.1997թ. վավերացված՝ 07.05.1998թ.)
- Տաջիկիստանի Հանրապետություն (ստորագրված՝ 10.03.1998թ. վավերացված՝ 20.09.1999թ.)
- Ռուսաստանի Դաշնություն (ստորագրված՝ 14.05.1999թ. վավերացված՝ 20.09.1999թ.)
- Բուլղարիա (ստորագրված՝ 01.12.1999թ., վավերացված՝ 08.03.2000թ.)
- Բելառուս (ստորագրված՝ 20.09.2000թ., վավերացված՝ 28.12.2000թ.)
- Համաձայնագիր Եվրոստատի և ՀՀ վիճակագրության միջև արտաքին առևտրին վերաբերող վիճակագրական տվյալների փոխանակման մասին (ստորագրված՝ 23.02.1999թ., վավերացված՝ 20.09.1999թ.)
- Փոխըմբռնման Հուշագիր ՀՀ ԱՎԾ, ԱՊՀ միջպետական վիճակագրության միջև ԱՊՀ տարածաշրջանում միջազգային համադրումների ծրագրի իրականացման մասին (ստորագրված՝ 17.12.2003թ.)
- Փոխըմբռնման Հուշագիր ՀՀ ԱՎԾ և ԱՊՀ միջպետական վիճակագրության միջև ԱՊՀ տարածաշրջանում միջազգային համադրման ծրագրի Գլոբալ ռաունդի շրջանակում 2011թ. ՀՆԱ-ի միջազգային համադրումների իրականացման մասին (ստորագրված՝ 09.04.2010թ.)
- Փոխըմբռնման Հուշագիր ՀՀ ԱՎԾ, ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարության և INOGATE տեխնիկական քարտուղարության միջև վիճակագրական համագործակցության մասին (ստորագրված՝ 02.07.2013թ.)
- Փոխըմբռնման Հուշագիր ՀՀ ԱՎԾ և Իրանի Իսլամական Հանրապետության վիճակագրական կենտրոնի միջև համագործակցության մասին (ստորագրված՝ 06.12.2013թ.)
- Մտադրության նամակ ՀՀ բնապահպանության նախարարության և ՀՀ ԱՎԾ միջև մի կողմից և Եվրոպական բնապահպանական գործակալության՝ մյուս կողմից (ստորագրված՝ 30.06.2014թ.)
- Մտադրության նամակ ՀՀ բնապահպանության նախարարության և ՀՀ ԱՎԾ միջև մի կողմից և Եվրոպական բնապահպանական գործակալության՝ մյուս կողմից (ստորագրված՝ 13.09.2017թ.)

9.14. Համագործակցության ընթացիկ նախագծեր

- ԵՄ/Փորձաքննություն Ֆրանսիա - Վիճակագրությունը արևելյան գործընկերության միջոցով (STEP),
- Եվրոպական շրջակա միջավայրի գործակալություն - ԵՀԲԳ - ՇՄՄՏՀ (Շրջակա միջավայրի միասնական տեղեկատվական համակարգ) նախագիծ,
- ԵՄ - ԵՄ4էներգետիկա,
- Համաշխարհային Բանկ - ECASSTAT դրամաշնորհ No. TF0A4543 Ազգային վիճակագրական համակարգի հզորացման Ազգային ռազմավարության ծրագրի իրականացում,
- Համաշխարհային Բանկ - ՀՀ տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտություն,
- Համաշխարհային բանկ - 2017թ. ցուցանիշներով միջազգային գլոբալ համադրումների ծրագրի ԱՊՀ տարածաշրջանում (համակարգող՝ ԱՊՀ միջպետական վիճակագրական կոմիտե),
- Համաշխարհային բանկ - Գյուղատնտեսական և գյուղական վիճակագրության կատարելագործման գլոբալ ռազմավարություն ԱՊՀ տարածաշրջանում (համակարգող՝ ԱՊՀ միջպետական վիճակագրական կոմիտե),
- Համաշխարհային բանկ - Աշխատանքի վիճակագրության զարգացում ԱՊՀ տարածաշրջանում (համակարգող՝ ԱՊՀ միջպետական վիճակագրական կոմիտե),
- ՄԱԿ-ի Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպություն/ Բիլ և Մելինդա Գեյթս հիմնադրամ - Գյուղատնտեսական ինտեգրացված հետազոտություն

9.15. Հայաստան. Կլիմայի փոփոխության վիճակագրության զարգացման ճանապարհային քարտեզ

- Հայաստան. Կլիմայի փոփոխության վիճակագրության զարգացման ճանապարհային քարտեզ (pdf) (word)

9.16. Միջազգային կազմակերպությունների տվյալների շտեմարաններ

տես՝ <https://www.armstat.am/am/?nid=77> հղումը

9.17. Ռեսպոնդենտների համար

- Վիճակագրական հաշվետվությունների ներկայացման ընթացակարգ,
- Հաշվետվությունների փնտրման համակարգ,

- Վիճակագրական հաշվետվությունների ձևեր,
- Վարչարարություն,
- «Ի՞նչ է վարչական ռեգիստրը»

9.18.Վիճակագրության տարածում

- ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի տեղեկատվության տարածման և հաղորդակցության քաղաքականություն (հաստատված է Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրության պետական խորհրդի 2016թ. դեկտեմբերի 12-ի թիվ 36- Ա որոշմամբ),
- ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի տեղեկատվության տարածման և հաղորդակցության ռազմավարություն (հաստատված է Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրության պետական խորհրդի 2016թ. դեկտեմբերի 12-ի թիվ 37- Ա որոշմամբ),
- պաշտոնական կայքում գետեղվում են վիճակագրական հրապարակումները (հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն), որոնցում հիմնականում ընդգրկված են վիճակագրական ցուցանիշների սահմանումներ և մեթոդաբանական պարզաբանումներ:
- միջազգային վիճակագրական մեթոդաբանության զարգացման առաջընթացը հասանելի դարձնելու և դրան իրազեկ լինելու նպատակով գրադարանում ստացվում և պահպանվում են միջազգային տարբեր կազմակերպությունների, ինչպես նաև այլ երկրների վիճակագրական ծառայությունների հրապարակումներ:
- վիճակագրական հիմնական ցուցանիշների սահմանումները, հաշվարկման մեթոդաբանությունը, չափորոշիչները և այլ համապատասխան տեղեկատվությունը գետեղվում են «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական վիճակը» տեղեկատվական ամսական զեկույցների եռամսյակային թողարկումների «Հավելված 3» հատվածում: Հատվածը մշտապես նորացվում է միջազգային չափանիշներին համապատասխան, ավելացվում են նոր ցուցանիշներ և տրվում դրանց նկարագրությունները և սահմանումները: Ցուցանիշների հաշվարկման մեթոդաբանական պարզաբանումները՝ առանձին հատվածների տեսքով, գետեղվում են նաև վիճակագրական ժողովածուներում, տեղեկագրերում, տարեգրքերում և այլն:
- վիճակագրական հրատարակությունների պաշտոնական լեզուն հայերենն է (հրատարակությունները կարող են իրականացվել նաև ռուսերեն և/կամ անգլերեն): Տարընթերցությունների առկայության դեպքում վերահսկիչ տարբերակը (օրինակը) հայերեն լեզվով տարբերակն է:
- պաշտոնական կայքում վիճակագրական հրատարակությունները, ինչպես նաև տվյալների բազաները գետեղում են MS word, և/կամ MS excel, Adobe Acrobat PDF տարբերակներով: